

Recreatief verhuren in Hindeloopen beperkt

HINDELOOPEN Na jarenlange strijd is er een oplossing voor recreatieve verhuur van woningen in Hindeloopen. Dit wordt voortaan beperkt toegestaan.

Zeker sinds 2005 strijdt Hindeloopen tegen illegale verhuur van woningen in de oude kern van de stad aan toeristen. Nu de gemeente Súdwest-Fryslân betrokken organisaties in de stad bij de problematiek betrokken heeft, is er een oplossing. Verhuur wordt beperkt toegestaan: maximaal dertig dagen per jaar.

Nieuwe initiatieven voor commerciële verhuur worden niet meer toegestaan. De vier gevallen waarin dit al wel gebeurt, mogen hiermee doorgaan. Voor het recreatief gebruik van tweede woningen komt een persoonsgebonden overgangsrecht voor de bestaande gevallen.

De gemeente staat toe dat de unieke likhuizen recreatief verhuurd mogen worden. Dit zijn de kleinere huizen waarin vroeger

de gezinnen van de kapiteins verbleven als de kapitein op zee was.

Súdwest-Fryslân stemde het nieuwe beleid af met Plaatselijk Belang Hindeloopen, Stichting Promotie Hindeloopen en Stichting Stadsherstel. Volgens de gemeente kan het voorstel op een breed draagvlak rekenen. In de oude situatie was recreatieve verhuur verboden, maar stond de gemeente het oogluikend toe.

Een actiegroep kwam in het geweer tegen de zogenoemde spookwoningen, waar recreanten verblijven die niet bijdragen aan het verenigingsleven. De gemeente kreeg de afgelopen jaren 42 handhavingsverzoeken binnen voor woningen die recreatief zouden worden verhuurd. Op 11 adressen werden inderdaad overtredingen geconstateerd.

Verhuurders en tweede woningbezitters noemden het een moderne ontwikkeling en wilden versoepeling van de regels. Het nieuwe beleid komt eind dit jaar in de gemeenteraad.

Grijze containers minder vaak legen

JOURE Restafvalcontainers in De Fryske Marren moeten minder vaak worden opgehaald. Burgemeester en wethouders hopen daarmee op minder restafval en een betere afvalscheiding.

In een nieuw beleidsplan over afval schrijven ze dat in 2020 132 kilo restafval per inwoner werd verbrand. Dat moet met het nieuwe plan worden teruggebracht naar 60 kilo.

Behalve dat er nog teveel afval is, hoort volgens verantwoordelijk wethouder Irona Groeneveld (GroenLinks) „iets meer dan de helft” van de inhoud van de grijze container er niet thuis. Het gaat dan bijvoorbeeld om papier en gft dat onnodig verbrand wordt. Dat strookt niet met de wens van de gemeente om zoveel mogelijk grondstoffen te hergebruiken.

Volgens Groeneveld is in hoofdlijnen gekeken naar twee

oplossingen: inwoners te laten betalen per kilo of minder vaak de grijze container te legen. De eerste optie ziet de gemeente niet zitten. Onder meer omdat ervoor te weinig draagvlak zou zijn onder inwoners en de ophaalwagens moeten worden aangepast.

In de tweede optie heeft de wethouder wel vertrouwen. „Ons doel is betere scheiding en minder kilo's. Wij denken dat ook te bereiken door in plaats van eens in twee weken het restafval eens in de drie weken op te halen. Dan dwing je mensen te kijken: kom ik uit, wat kan ik doen? En ze letten beter op wat ze erin gooien.”

Door de grijze container minder vaak op te halen is er meer ruimte om de gft-container juist vaker op te halen. In het plan staat ook dat de gemeente de milieuterreinen langer open wil houden. De gemeenteraad bespreekt het plan in december.

Zorgen over toekomst sneltrein Buitenpost

BUITENPOST Een sneltrein die in één ruk van Leeuwarden naar Groningen rijdt en de andere kant op? Liever niet, zeggen de vier gemeenten in het noordoosten van Friesland.

In een gezamenlijke brief hekelen de gemeenten Noardeast-Fryslân, Dantumadiel, Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen het voorstel van gedeputeerde Avine Fokkens. Die stelde vorige maand wel wat te zien in de komst van een extra sneltrein zonder stops tussen Leeuwarden en Groningen.

De gemeenten voelen zich overvallen. Zeker omdat eerder altijd werd gesteld dat het spoor onvoldoende ruimte zou bieden voor nog een sneltrein.

Sinds december 2020 rijden tussen Leeuwarden en Groningen al twee sneltreinen per uur. De ene stopt in Buitenpost, de andere in Zuidhorn. Daarnaast stopt elke sneltrein nog in Feanwâlden. Vooral daar is de afgelopen jaren veel in het station geïnvesteerd. Feanwâlden geldt als belangrijke schakel in onder meer het busvervoer naar Dokkum. In Buitenpost ligt het voorstel ook gevoelig; tot eind vorig jaar stopten alle treinen daar nog.

Volgens de provincie zou de non-stopsneltrein mogelijk zijn vanwege de komst van het zogeheten ERTMS-systeem. Dit geautomatiseerde seinsysteem moet uiterlijk 2028 op alle Friese spoorwegen zijn aangebracht.

‘**M**eer natuur voor hetzelfde geld.’ Dat was de krasse belofte waarmee zeven natuur- en landbouworganisaties in juni 2018 op de deur van het Provinciehuis bonsden. Ze claimden hun *right to challenge* en daagden de provincie uit om de aankoop en inrichting van nieuwe natuur aan hen uit te besteden, met inbegrip van het destijds beschikbare budget van 79 miljoen euro tot 2027.

Drieënhalf jaar later staat het samenwerkingsverband dat zich Natuer mei de Mienskip ging noemen, nog overeind. „Wie it sa maklik as wy tochten? Dat net. It hat oars útpakt, mar eins folle better”, zegt directeur Henk de Vries van It Fryske Gea. Met zijn adjunct-directeur Chris Bakker en Albert van der Ploeg van Kollektivenberied Fryslân beschouwt hij wat er is bereikt.

De Vries liet destijds optekenen dat hij op de spreekwoordelijke achterkant van een sigarendoos kon uitrekenen dat met het budget veel meer moois te realiseren is: „De provinsje tocht yn dy tiid nei oer besunigings wêrmeit it op de kop ferkeard komme soe mei de natuer. Wy seinen: dat litte we net gebeure. Dan dogge we it sels wol.”

Het natuurbeleid steekt ingewikkeld in elkaar. De provincie is sinds 2014 op basis van een met het rijk gesloten Natuurpact (dat loopt tot 2027) verantwoordelijk voor het beheren en ontwikkelen van natuur. Bij dat pact hoort een boodschappenlijst voor de aankoop en inrichting van grond volgens vastgestelde natuurdoeltypes die samenkomen in het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

Daarop staan verplichte nummers die gebonden zijn aan Europese wetten (Natura 2000 en Kaderrichtlijn Water) en hectares met een lagere prioriteit. Voor een deel van deze grondopgave heeft de provincie zelf gebiedscommissies aan het werk in Achtkarspelen-Zuid, Alde Feanen, Beekdal Linde en het Koningsdiep.

Toen Natuer mei de Mienskip (NmdM) in juli 2019 van provinciale staten groen licht kreeg voor een testperiode van twee jaar, lag de aankoop van 1816 NNN-hectares nog open. Waar de provincie eerder becijferde dat van de beschikbare 79 miljoen euro hooguit 900 hectare kon worden omgevormd tot natuur, zette NdmM hoger in: het samenwerkingsverband pinde zich vast op een ‘functieverandering naar natuur’ – aankoop is niet noodzakelijk – voor 1050 hectare.

Het project wordt ondertussen gedragen door elf partijen: Friese Milieufederatie, It Fryske Gea, LTO Noord, Staatsbosbeheer, Het Friesch Grondbezit, Natuurmonumenten, Kollektivenberied Fryslân, Feriening Biologyske Boeren Fryslân, het Collectief Particuliere Natuurbeheerders, Wetterskip Fryslân én de provincie.

Met het aanschuiven van de uitgedaagde partij was van een *right to challenge* geen sprake meer. Die move was nodig omdat de provincie hoe dan ook verantwoordelijk blijft voor het nakomen van de afspraken met het rijk. Bovendien blijkt dat het best goed zakendoen is met de provincie, zegt Van der Ploeg van het Kollektivenberied. „We sykje mei ús allen de romte op yn de regels en de middels, sadat de ferstarring der wat ôfgiet.”

Daar willen de elf partijen willen graag mee doorgaan. Donderdag zetten ze hun handtekening onder een nieuw aanbod voor de jaren tot 2027. Hiermee kan gedeputeerde Douwe Hoogland naar Provinciale Staten, die in maart over het vervolg beslissen.

Wat heeft NmdM de afgelopen jaren bereikt? Op dit moment zijn er 130 NNN-hectares (bijna) gerealiseerd en

Wie slim omgaat met de natuurregels en iedereen aan boord houdt, bereikt meer. Natuer mei de Mienskip is klaar voor de versnelling.

TEKST COR DE BOER
FOTO'S NIELS DE VRIES

Natuur met zijn allen

Tsjoch Op! Voor de vastlopers

Froukje Hernamdt van de Friese Milieufederatie is het zachte breekijzer van de NmdM-pilot Tsjoch op! Met Marieke Kroese van de provincie probeert ze particulieren, boeren en natuurorganisaties die vastlopen in natuurplannen op gang te helpen. „It bliuwt hingjen op it jild, draachflak en regeljouwing of minsken ha gjin tiid om dermei oan de gong te gean.” Hernamdt schudt zo een serie voorbeelden uit de mouw. Het kan gaan over een plan voor 50 hectare natuurontwikkeling dat vastzit omdat brieven aan de burgemeester onbeantwoord blijven. Over een geweigerde bijdrage voor een potstal bij een boer die 50 hectare wil laten afwaarderen tot NNN-natuurgrond. Over een agrariër die niet wil praten over de herinrichting van 10 hectare grond middenin Natura 2000-gebied, omdat hij een hekel heeft aan overheden en natuurclubs. Over een stichting die aan de slag wil gaan met een zandwinplas die niet op de NNN-kaart staat, maar wel een

prachtverbinding vormt tussen twee topgebieden. Over een peilverhoging in het weidevogelkansgebied rondom de Lionerpolder die wacht op een deal over de waterhuishouding in het laagst gelegen puntje van 1,6 hectare dat net buiten de natuurgrenzen valt. Hernamdt: „Kinst dy betiden net foarstelle yn hokfoar tizebosk minsken mei-inoar sitte kinne. Gemeenten binne hast net iens mear te beljen. It binne allegear fan dy 14+-nûmers en ast al ien te sprekken krijst, dan is it in sekretaresse dy't bestjoerders ôfskermt. Ik snap wol dat gewoane boargers en boeren de moed ferlieze. En wat dogge wy dan? Wy sprekke ús eigen kontakten oan om de goede minsken te pakken te krijen: in wethâlder, in amtner, in deputearre... Der is altyd in oplossing.” Tsjoch op! Heeft dit jaar 130 NNN-hectares helpen opleveren. Er zitten er nog 108 in de pijplijn. „Mar ast alles optelst, dan bemoeie we ús mei hast 1700 bunder grûn, ferdield oer 32 ynisjativen.”

Een papieren boerderij

Middenin in de Heanmar, een oude droogmakerij bij Koudum, staat een verlaten boerderij die binnenkort wordt gesloopt maar toch blijft voortbestaan. Op papier althans.

De polder van 137 hectare geldt als een weidevogelparel en is eigendom van Staatsbosbeheer. De boerderij is vooral een versturende factor, zegt Chris Bakker van It Fryske Gea. „De

eardere eigner hie prachtich fûgeltsjêlân, mar it gebou is yn feral rekke en is no in útfalsbasis foar predatoaren.” Toen de boel te koop kwam na het overlijden van de eigenaar, was dat een uitdaging. De grond had geen hoge NNN-prioriteit en SBB had er geen geld voor. Om te voorkomen dat zich een nieuwe bewoner zou aandienen, wierp It Fryske Gea zich op als

koper, met als doel de laatste 12 hectare van de Heanmar in natuur om te zetten, de waterpeilen te verhogen en het gebouw te verwijderen. Dat lijkt op kapitaalvernietiging, erkent Bakker. „Ast in gebou keapest, beteldest net allinnich foar de stiennen, mar ek foar it rjocht om ergens te wenjen. Dat fertsjintwurdiget jild.” Om dat geld veilig te stellen, ging It Fryske

Gea met Tsjoch op! op zoek naar een oplossing. Die werd gevonden met hulp van Súdwest-Fryslân en de provincie. It Fryske Gea blijft na de sloop op papier eigenaar van het woonrecht en kan dit zogeheten contingent doorverkopen aan iemand die wil bouwen op een plek zonder woonbestemming. Als dit lukt, is de methode mogelijk ook elders toepasbaar.

De 'versturende' boerderij, middenin de vogelpolder Heanmar.

nog eens 157 onderweg in planvorming. Er is meer geld uit andere fondsen beschikbaar gekomen. Niet alleen voor de 1050 hectare die in 2019 als doel werd gesteld, maar voor nog eens 200 tot 300 hectare extra, rekent Bakker voor. „We ha dit wiermakke. Us polsstok is wol echt in stik langer wurden en dus kinne we ek fierder ljeppe.”

Het helpt in de speurtocht naar hectares dat NmdM kan aanhaken bij geldstromen die aan de natuur gerelateerd zijn, bijvoorbeeld voor veenweiden, het Klimaatakkoord en de dijkversterking tussen Koehool en Lauwersmeer.

Om zijn bestaansrecht te bewijzen stortte NmdM zich de afgelopen jaar op vier pilotprojecten. Het eerste is een handzaam gebiedsproces voor de vorming van agrarische natuur in het gebied Burgumer Mar-De Leien (zie kader). De tweede is Tsjoch Op!, voor het op gang brengen van grote en kleine initiatieven binnen en buiten het Natuurnetwerk (zie kader). De derde was gericht op fondsenwerving.

Pilot vier heet Ark en is bedoeld om overzicht te krijgen in alle gereedschappen, maatregelen en geldstromen die zijn in te zetten om bijvoorbeeld landbouwgrond een rendabele

Ruilverkavelen in het Swartfean

De laatste knopen moeten nog worden doorgehakt, maar de gebiedspilot Burgumer Mar-De Leien stevent af op een eerste succes. In het Swartfean aan de zuidoostkant van De Leien is een compacte ruilverkaveling met twaalf boerenbedrijven en Staatsbosbeheer in de maak. Die is in de week gezet door verkenner Johannes Veenstra van Wetterskip Fryslân en landbouwadviser Albert van Burgsteden. Als het lukt voor een van de boerenbedrijven een nieuwe plek te vinden, komt er een schuifpuzzel op gang die erin resulteert dat de boeren hun land dichterbij huis hebben. Dat scheelt ook een hoop zwaar trekkerverkeer in het dorp Rottevalle.

Het gebied bestrijkt 500 hectare, waarvan uiteindelijk 150 als NNN-natuur te boek hoort te staan. Een deel kan door boeren worden beheerd op afgewaardeerde grond. Het Wetterskip opteert ervoor om een deel van het gebied in te richten als opslagpolder voor overtollig boezemwater.

Veenstra: „Om soks út te fieren moat earst de lânboustruktuur op oarder wêze. Ast sels boust, soargest ek earst dat de wenning klear is foardatst oan de tún begjinst.” Als het goed is, levert de ruilverkaveling alleen winnaars op, denkt Veenstra. „It is wichtich dat sa'n groep eignerskip ûntstiet. It moat fiele as in kâns. Dat freget in protte tiid en petearen, mar dan sjochst ek datst mei-elkoar in soad berikke kinst.” Een vergelijkbaar proces is in de maak voor de Sudermar, aan de westkant van de Burgumer Mar.

natuurinvulling te geven. De weerslag hiervan vult een brochure met dertig pagina's aan uitgewerkte maatregelen. Bekende constructies als grondafwaardering, kavelruil en de koolstofbank komen voorbij, maar ook ongebruikelijker opties zoals het sleutelen aan de zogeheten natuurdoeltypen die de basis vormen van het NNN.

Chris Bakker: „We wolle graach sjen litte datst kreatyf omgean kinst mei de regels. As in leefgebiet net ôfkomt omdat oan de iene kant in boer sit dy't der neat mei hat, dan kinst ek ris oan de oare kant sjen. Miskien sit dêr wol ien dy't yn syn bedriuwsfiering wol plak hat foar ekstinsivearring. Dan is it saak om út te sykjen wêr't sokke minsken tsjinoan rinne en watst dêr oan dwaan kinst. Moatst ynspylje op wêr't de enerzjy sit. Dat is de kaai nei fersnelling.”

Dat de NmdM-partijen samen de boer op gaan, zien de drie als dé troef in hun aanpak. De Vries van It Fryske Gea: „Wy fine inoar makliker en harkje ek better nei inoar. We sykje de belangen op fan elke partij en elk yndividu op in bepaald plak. Dat is hiel oars as eartiids. Dan waard der, om it hiel plat te sizzen, op in ûndernimmer ôfstapt: 'Ik wol dyn lân ha!' Dan organisearrest fuort wjerstân. Dat foarkom-

me we no troch mei-inoar op te arbeidzjen.”

De samenwerking haalt ook de scherpe kanten van de discussie tussen landbouw en natuur, merkt Van der Ploeg: „Trochdat we tichter op dy einbeheerder sitte, witte we ek wat de ambysjes binne. Silst altyd typyske technykboeren hâlde, mar de measten binne echte natuerminsk. Dy kinne dus ek hiel goed oan natuerbehear dwaan. As se kennis en ûnderfining opdogge, krije se der ek aardichheid oan.”

In het vervolgaanbod voor de komende jaren pleit NmdM voor meer menskracht voor beheer- en vastgoedzaken bij de provincie. Van der Ploeg hierover: „Dat is no faak de trechter wêrtroch dingen min fuortkomme. As wy yn petear binne mei grûneigners, dan ferwachtsje dy ek wat. Dan kin it net sa wêze dat it in skoft stil bliuwt omdat it jild der net leit of omdat dingen net kinne. Moatst se perspektyf biede en ek festhâlde. Dêr hast minsken foar noadich dy't witte wat se dwaan kinne en dy't dêr ek romte foar krije.”

Bakker: We ha de ôfrûne tiid foaral dwaande west mei de fraach: hoe kin it oars? No't we witte hoe't it wurket, kinne we meters meitsje.”